

Pedagogisch beleid

Internaten, woonhuizen en leefgroepen

Inhoudsopgave

1. Meander, de organisatie	
1.1 Introductie.....	2
1.2 Doelstelling internaten en leefgroephuizen.....	2
1.3 Identiteit van de internaten en leefgroephuizen.....	2
1.4 Status pedagogische beleid.....	3
1.5 Kwaliteitsbewaking.....	3
1.6 Leeswijzer.....	3
2. Visie op opvoeden en ontwikkelen.....	4
2.1 De ontwikkeling van elk individueel kind.....	4
2.2 Visie op het kind in de groep.....	4
2.3 Rol ouders versus Meander binnen de opvoeding.....	5
2.4 De rol van de pedagogisch medewerkers.....	5
3. Het pedagogisch beleid.....	6
3.1 Pedagogische doelstelling.....	6
3.2 Ontwikkelingsdoelen.....	7
4. Betrokkenheid van ouders.....	10
4.1 Relatie ouders en locatie.....	10
4.2 Informele vormen van betrokkenheid.....	11
4.3 Formele vormen van betrokkenheid.....	11
5. Betrokkenheid van de jongeren.....	12
5.1 Formeel.....	12
5.2 Informeel.....	12
6. Benodigde middelen.....	13
6.1 De medewerkers van Meander.....	13
6.2 de accommodatie.....	14
7. Uitwerking naar het locatieplan.....	16

1. MEANDER, DE ORGANISATIE

1.1. Introductie

Meander is in 2010 ontstaan uit een fusie tussen Stichting Hervormde Internaten voor Schippersjeugd en de Stichting Meander. Van oudsher bieden beide organisaties huisvesting, verzorging en opvoeding aan kinderen van ouders met een varend/trekkend bestaan. De huisvesting vindt plaats in leefgroepen binnen internaten, leefgroephuizen, gezinshuizen of vormen van begeleid kamerbewoning. Meander heeft locaties in Apeldoorn, Capelle aan den IJssel, Dordrecht, Groningen, Lemmer, Maasbracht, Nieuwegein, Nijmegen, Rotterdam, Terneuzen, Velp, Zwijndrecht en Zwolle.

1.2. Doelstelling internaten en leefgroephuizen

De doelstelling van Meander luidt als volgt:

“Het bieden van huisvesting, verzorging en opvoeding aan kinderen van ouders/verzorgers met een vanwege het beroep trekkend en/of varend bestaan, dan wel van ouders/verzorgers die langdurig afwezig zijn of om andere redenen (tijdelijk) niet voor hun kinderen kunnen zorgen.”

Meander werkt binnen haar locaties aan de belangrijkste randvoorwaarden om kinderen een veilige en vertrouwde plek te bieden waar ze kunnen opgroeien en hun ontwikkelingsproces zo goed mogelijk verloopt. De focus ligt op het zoveel mogelijk vormgeven aan de opvoedkundige elementen uit een gezinssituatie, waarbij ouders de eindverantwoordelijkheid over de opvoeding houden.

1.3. Identiteit van de internaten en leefgroephuizen

De opvoedende taak wordt vervuld vanuit de grondslag van Meander: “het Evangelie van Jezus Christus, zoals de Bijbel dat leert naar opvatting van de protestantse kerken en de rooms-katholieke kerk in Nederland.” Op de locaties Robbenoord en Het Kompas wordt ruimte geboden voor de invulling van een algemene identiteit.

De stichting handelt met respect en gevoel voor ieders geloofsovertuiging en levensbeschouwing. Het wordt erkend en aanvaard dat verscheidenheid van denken bestaat bij degenen die met de grondslag instemmen. De overkoepelende identiteit van Meander wordt bewaakt binnen de landelijke identiteitscommissie. De locaties kunnen op eigen wijze invulling geven aan de identiteit en cultuur in het dagelijks (pedagogisch) handelen. Dit krijgt vorm binnen de locatiegebonden identiteitscommissie.

Voor medewerkers betekent het dat ze zich zowel in de algemene als in de locatiegebonden identiteit dienen te verdiepen, zodat ze aan kinderen kunnen uitleggen wat de betekenis is van de dagelijkse invulling van de identiteit. In het dagelijks handelen wordt voor de kinderen een betekenisvolle omgeving geboden, waarin ze ruimte krijgen voor de eigen levensbeschouwelijke ontwikkeling. Kinderen krijgen de gelegenheid deel te nemen

aan de tradities en rituelen die binnen de levensbeschouwing van het gezin horen en worden daarin ondersteund door de groepsleiding.

Naast religie is volgens Meander een belangrijk onderdeel van de identiteit het bieden van een respectvolle omgeving, waarin iedereen wordt geaccepteerd ongeacht opvoeding, cultuur of seksualiteit. Het respecteren van elkaar is een belangrijke voorwaarde en basis voor een goede relatie.

1.4. **Status pedagogisch beleid**

Het pedagogisch beleid neemt binnen het integraal beleid van Meander een bijzondere plaats in. De legitimatie van het bestaan van Meander ligt in het gegeven dat er kinderen zijn die naar school moeten en waarvan de ouders/opvoeders vanwege het beroep of om andere redenen (tijdelijk) niet voor hun kinderen kunnen zorgen.

Het pedagogisch beleid vormt de basis voor het dagelijks handelen op elke locatie. Het geeft duidelijkheid en steun aan medewerkers die met de opvoeding en begeleiding van de jongeren op de locaties te maken hebben. Ouders/verzorgers vinden in het pedagogisch beleid informatie hoe binnen Meander wordt gedacht over opvoeden en ontwikkelen en op welke wijze invulling wordt gegeven aan de relatie met ouders¹.

1.5. **Kwaliteitsbewaking**

Met de vastlegging van het pedagogisch beleid voert Meander een kwaliteitscyclus in. In een cyclus van vier jaar wordt het pedagogisch beleid door Meander elke keer opnieuw geactualiseerd. Dit proces vindt plaats in overleg met het team, de landelijke oudercommissie (LOC) en de directie. Mocht het in geval van nieuwe inzichten en/of regelgeving eerder nodig zijn, dan zal actualisering eerder plaatsvinden.

Op basis van het centrale pedagogisch beleid wordt per locatie een locatieplan geschreven. In het locatieplan wordt concreet beschreven hoe praktisch invulling wordt gegeven aan het pedagogisch beleid. Het locatieplan wordt elk jaar opnieuw geëvalueerd en waar nodig aangevuld of gewijzigd. De aanpassingen en wijzigingen binnen het locatieplan komen terug in de jaarplannen (IOP) van de betreffende locatie. Deze plannen worden jaarlijks geëvalueerd naar de mate waarin de gestelde doelen zijn behaald.

1.6. **Leeswijzer**

In hoofdstuk 2 wordt beschreven wat de visie van Meander is op opvoeden en ontwikkelen. Dit hoofdstuk beschrijft de belangrijkste uitgangspunten waar het gaat om de ontwikkeling van het individuele kind en van het kind in de groep, de rol van de ouders en de rol van medewerkers.

In hoofdstuk 3 worden de pedagogische doelen beschreven waarvoor Meander bij elk van de kinderen die onder haar hoede valt, passende stimulatie biedt.

De hoofdstukken 4 en 5 geven uitleg hoe Meander vorm geeft aan de betrokkenheid van ouders en de betrokkenheid van de jongeren.

Hoofdstuk 6 beschrijft tenslotte hoe en met welke middelen Meander het pedagogisch beleid in de praktijk vorm geven.

---

¹ Dit wordt verder concreet gemaakt in het Locatieplan. Elke locatie schrijft op basis van het algemene pedagogisch beleid een locatieplan. In het locatieplan wordt concreet gemaakt wat elke locatie doet, hoe ze het doen en waarom ze dat zo doen.

2. VISIE OP OPVOEDEN EN ONTWIKKELEN

Meander gaat ervan uit dat elk kind recht heeft een eigen identiteit te ontwikkelen, ongeacht ras, nationaliteit, geslacht, sociaal milieu, religie of levensbeschouwing. Aan het pedagogisch beleid van Meander ligt -mede op basis hiervan- een aantal uitgangspunten ten grondslag, die als leidinggevend worden beschouwd. De uitgangspunten hebben betrekking op de ontwikkeling van het individuele kind, het kind binnen de leefgroep, de positie van ouders vs Meander en de rol van de groepsleiding.

2.1. De ontwikkeling van elk individueel kind

Het doel waar Meander bij elk individueel kind naar streeft, is het te begeleiden in de ontwikkeling tot een zelfstandig, zelfbewust mens die weet wat de eigen mogelijkheden zijn en deze weet toe te passen (zelfredzaamheid); een persoon met verantwoordelijkheidsgevoel, kritisch (zelf)bewustzijn, creativiteit en gericht op sociale rechtvaardigheid. Meander gaat hierbij uit van een vijftal uitgangspunten:

- Ieder kind wordt geboren als individu met een eigen temperament en persoonlijke kwaliteiten; het heeft bij de geboorte karaktereigenschappen en mogelijkheden in zich.
- De individuele aanleg en de invloed van de omgeving zijn gezamenlijk bepalend voor de ontwikkeling van het kind.
- Een veilige en vertrouwde omgeving is een primaire voorwaarde voor het kind om zich optimaal te ontwikkelen.
- De relatie met opvoeder(s) is een essentieel element van een veilige omgeving. Deze relatie is te beschrijven als liefdevol, vol vertrouwen en betrokkenheid, en stimulerend met een bij de leeftijd passend beroep op de verantwoordelijkheid van het kind.
- De opvoeder is in al diens handelen een rolmodel voor het kind.

2.2. Visie op het kind in de groep

Binnen de locatie groeit een kind op in een groep. Dat vraagt extra aandacht van zowel groepsleiding als kind.

- Het is van belang dat een kind zich veilig en geborgen voelt in de groep. Er dient voldoende tijd en aandacht te worden besteed aan het wennen aan de nieuwe groep. Als het kind zich prettig voelt binnen de groep, zal het energie hebben om de eigen leefwereld te vergroten.
- Om elk kind passende, individuele begeleiding en stimulans te geven, gaat de groepsleiding regelmatig in overleg met ouders. Ze bespreken wat het kind nodig heeft, wat het voelt en hoe het kan worden begeleid.
- De groepsleiding creëert een zo 'normaal' mogelijke thuissituatie, waarin het kind zich prettig en gewaardeerd voelt en het dingen onderneemt die het thuis gewoon is te doen.
- Regels en afspraken binnen een groep zijn nodig. Met deze regels kan niet altijd volledig rekening worden gehouden met de wensen van het individuele kind. De groepslei-

ding heeft de verantwoordelijkheid dat elk kind de kans krijgt zich binnen de groep te ontplooien.

- De groepsleiding begeleidt het kind bij de ontwikkeling van de sociale vaardigheden, nodig voor het opgroeien in een groep. Het kind leert om te gaan met anderen en voor zichzelf op te komen.

2.3. **Rol ouders vs Meander binnen de opvoeding**

Meander kan geen kopie van het gezin zijn. Meander kan wel invulling geven aan typische elementen uit de gezinssituatie. Voor een goede invulling is open en inhoudelijk contact met de ouders/opvoeders noodzakelijk en een duidelijk besef van de gedeelde opvoedingszorg. De belangrijkste uitgangspunten, die Meander hanteert waar het gaat om de rol van ouders, zijn:

- Ouders besteden een deel van de opvoeding uit en behouden de primaire verantwoordelijkheid.
- Van ouders wordt verwacht dat ze een bewuste keuze maken wanneer zij een locatie kiezen. Elke locatie geeft op eigen wijze vorm aan hun opvoedende taak. Ouders kiezen de locatie die zoveel mogelijk aansluit bij de eigen (opvoedings-)wensen.
- Tussen ouders en de groepsleiding bestaat wederzijds respect; groepsleiding zien ouders/verzorgers als de deskundige waar het om hun kind gaat, ouders hebben respect voor de professionele verantwoordelijkheid van de groepsleiding en zien hen als deskundig waar het gaat om pedagogische kennis en het groepsgebeuren binnen de locatie.
- Tussen ouders/verzorgers en de groepsleiding vindt informatie-uitwisseling plaats. Het is belangrijk dat wensen en verwachtingen van beide partijen in een open sfeer worden gedeeld met elkaar. Zo ontstaat beter zicht op elkaars taken en (on)mogelijkheden.

In hoofdstuk vier wordt omschreven hoe Meander deze uitgangspunten ten aanzien van de rol van ouders vorm geeft binnen haar organisatie. Hierin wordt ingegaan op zowel de informele als de formele betrokkenheid van ouders.

2.4. **De rol van de pedagogisch medewerker**

De rol van pedagogisch medewerkers is essentieel. Pedagogisch medewerkers bieden een veilige en liefdevolle sfeer. In deze sfeer durft een kind zich te ontwikkelen, leert het zichzelf als competent te ervaren en leert het om verantwoording voor het eigen handelen te nemen. Pedagogisch medewerkers zorgen ervoor dat ze:

- de leefomgeving op de locatie als een tweede thuis voor de kinderen laten voelen,
- zich bewust zijn dat ze in hun houding en handelen een voorbeeldfunctie zijn voor de kinderen.

In hoofdstuk 6 wordt verder ingegaan op de competenties die van de pedagogisch medewerkers worden verwacht.

3. HET PEDAGOGISCH BELEID

3.1. Pedagogische doelstelling

Meander ziet als doel van de opvoeding de persoonlijke vrijheid en ontwikkeling tot een zelfstandig, zelfbewust persoon die weet wat de eigen mogelijkheden zijn en deze weet toe te passen; een persoon met verantwoordelijkheidsgevoel, kritisch (zelf)bewustzijn, creativiteit en gerichtheid op sociale rechtvaardigheid.

De opvoeder leert het kind verantwoording te nemen voor zijn handelen en stelt het in staat om bekwaam, rechtvaardig en met zelfvertrouwen deel te nemen aan samenleving en zelfvorming. De opvoeder vormt hierbij het plaatsvervangend geweten voor het kind, zolang het kind nog niet zelf in staat is verantwoordelijkheid te dragen. Geleidelijk aan verschuift dit naar binnen, totdat het kind tot *zelfverantwoordelijke zelfbepaling*² komt. In dit proces brengen de verschillende opvoeders orde aan voor het kind, door passende uitdagingen en een realistisch perspectief te bieden, en met een optimistische kijk op de toekomst.

Meander onderscheidt drie ontwikkelingsgebieden, waarbinnen het proces van *zelfverantwoordelijke zelfbepaling* zich afspeelt. Dit zijn de sociaal-emotionele ontwikkeling, verstandelijke en motorische ontwikkeling en zelfredzaamheid in verzorging en tijdsbesteding. De mate waarin een kind zich ontwikkelt op elk van de drie gebieden is afhankelijk van leeftijd en individuele mogelijkheden van het kind. De drie ontwikkelingsgebieden worden hieronder nader omschreven. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar de basisschoolleeftijd (B.O.) en de voortgezet onderwijs leeftijd (V.O.)³.

3.2. Ontwikkelingsdoelen

3.2.1. De sociaal-emotionele ontwikkeling

De focus van sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen kan worden omschreven als 'het respectvol leren omgaan met jezelf en groepsgenoten (anderen)'. Kinderen met een goede sociaal-emotionele ontwikkeling kunnen zich inleven in anderen, anderen helpen, conflicten oplossen en waar mogelijk voorkomen en voor zichzelf opkomen.

B.O.-leeftijd

In deze leeftijd verschuift het zelfbeeld van externe en uiterlijke beschrijvingen naar een intern zelfbeeld met eigen gevoelens en ideeën. Het kind ontwikkelt een gevoel van zelfwaardering, doordat het leert te reflecteren op eigen mogelijkheden, kenmerken, gevoelens en eigenschappen. Kinderen leren zich te verplaatsen in anderen, er ontstaat respect voor anderen en er ontstaan vriendschappen. Ze leren te ontdekken wie ze zijn en veroveren een eigen plek tussen anderen. Op basis van de veilige band met de opvoeders ontplooiën ze zich verder en doen steeds meer dingen zelfstandig.

² Zie 'Beknopte Theoretische Pedagogiek' (1965) van M.J. Langeveld

³ In de bijlage worden de drie ontwikkelingsgebieden uitgebreider beschreven.

De ontwikkeling van het geweten is een belangrijk thema in de B.O.-leeftijd. Kinderen krijgen inzicht in bedoelingen van gedrag en van regels en gaan het verschil tussen goed en kwaad beseffen. Ze houden zich niet meer alleen aan regels omdat de opvoeder dat vraagt, maar omdat hun schuldgevoel en rechtvaardigheidsbesef groeit.

Aan het einde van de B.O.-leeftijd kan de toegenomen zelfstandigheid zich uiten in een kritische houding ten opzichte van regels en gedragingen van volwassenen. Deze houding ontstaat uit de behoefte aan een eigen mening, eigen verantwoordelijkheid en meer privacy. In deze periode ontstaat belangstelling voor seksualiteit en de hormonale veranderingen die bij de puberteit horen beginnen in deze periode. Hierbij gaan emoties overheersen en ontstaan twijfels over het zelfbeeld en allerlei gevoelens die voortkomen uit de lichamelijke veranderingen.

De groepsleiding stimuleert het B.O.- kind om telkens een nieuwe stap in hun ontwikkeling te zetten. Ze worden op passende wijze uitgedaagd door activiteiten aan te bieden, waarbij ze kunnen oefenen met nieuwe vaardigheden. De groepsleiding helpt kinderen met de acceptatie van en leren omgaan met hun gevoelens en individuele eigenschappen. Naast zichzelf wordt de kinderen geleerd om anderen te accepteren. Discriminatie, intimidatie en pesten worden bespreekbaar gemaakt en zoveel mogelijk tegen gegaan.

V.O.-leeftijd

Op de weg naar onafhankelijkheid gaan jongeren experimenteren met grenzen en riskant gedrag. Het hersengedeelte voor beheersing en besluitvorming is in de begin V.O.-fase nog niet uitgegroeid, waardoor emoties vaak overheersen. Pubers voelen zich in deze periode vaak onkwetsbaar en doen daardoor domme en riskante dingen. De jongere leert in dit experimenteerproces om risico's reëel in te schatten en te ontdekken tot hoever hij psychisch en fysiek (bij anderen) kan gaan.

Het experimenteren heeft te maken met het identificatieproces. Jongeren identificeren zich met verschillende personen. Dit proces bevordert de zelfstandigheid en de ontwikkeling van een eigen stabiel zelfbeeld. Het zelfbeeld wordt meer individueel, meer onderscheiden van anderen en meer een beeld van de jongere zelf.

Een ander leerdoel op weg naar onafhankelijkheid is het leren omgaan met de spanning tussen enerzijds los maken van de opvoeder en anderzijds de veiligheid nog niet kunnen missen. Deze spanning kan conflicten opleveren. Door conflicten te bespreken, leren de jongeren compromissen sluiten en onderhandelen. Leeftijdsgenoten worden de belangrijkste referentiegroep en vriendschappen worden steeds zinvoller. Ze doen eerste seksuele ervaringen op en leren vanuit hun lichamelijk bewustzijn controle houden over wat gebeurt en met hun partner over de situatie praten.

De V.O.-jongere wordt door de groepsleiding steeds meer gevraagd om hun eigen mening te geven en eigen oplossingen aan te dragen. Conflicten worden niet uit de weg gegaan, maar zoveel mogelijk op positieve manier opgelost. In gesprekken met de jongeren helpt de groepsleiding om te leren zien dat ieder individu verschillend is, een eigen mening heeft, en dat elk evenveel waard is. De groepsleiding stelt duidelijke grenzen om de jongere te beschermen tegen al te riskant gedrag. De groepsleiding biedt een open sfeer waar het gaat om seksualiteit. Ze laat merken dat de jongere bij hen terecht kan en benadrukt het belang van de integriteit van het eigen lichaam.

3.2.2. Ontwikkeling op verstandelijk en motorisch gebied

Binnen dit ontwikkelingsgebied vallen zowel de ontwikkeling van verstandelijke kennis, het verzamelen van informatie en het grip krijgen op de wereld, als het eigen lichaam ontdekken en deze leren te begrijpen en te gebruiken.

B.O.-leeftijd

Verstandelijk gezien leert het kind de wereld steeds beter begrijpen; het verzamelt informatie en denkt meer en meer zelfstandig. De taalbeheersing ontwikkelt verder. In de jongste periode leren ze lezen en schrijven, hun woordenschat breidt zich uit en ze leren steeds beter in goede zinnen te spreken. Het ruimtelijk, abstract en logisch denken ontwikkelt zich. Het kind leert verbanden leggen tussen verleden, heden en toekomst en leert dat een inspanning in het heden invloed kan hebben op een toekomstige gebeurtenis. Het kind leert gebeurtenissen in herinnering te halen, deze te overzien en te bewerken.

De motorische ontwikkeling loopt uiteen van het leren aankleden en een bal vangen, tot schrijven en het bespelen van een instrument. Het B.O.-kind leert daarnaast om hygiënisch en verantwoord met het eigen lichaam om te gaan. Ze leren het eigen lichaam te accepteren en aan te kunnen geven wat eigen grenzen zijn waar het om gewenst gedrag gaat. Rond 10-11 jaar begint de groeispurt, die een onhandig en slungelig bewegen met zich meebrengt.

De groepsleiding biedt het kind beetje bij beetje kennis over de wereld aan. Op vragen van kinderen wordt een -bij het niveau van het kind passend- antwoord gegeven. In de dagelijkse gang van zaken worden kinderen steeds meer betrokken, zodat ze leren begrijpen wat onderliggende verbanden zijn.

De groepsleiding besteedt aandacht aan elk van de motorische ontwikkelingsfasen en past het aanbod aan op het niveau van het kind. Kinderen worden gestimuleerd om zowel buiten te spelen als binnen.

V.O.-leeftijd

Verstandelijk gezien ontwikkelt de V.O. jongere het ruimtelijk-, abstract- en logisch denken. Ze leren na te denken over zaken die niet direct waarneembaar zijn of rechtstreeks worden ervaren. Jongeren gaan zelf redeneren in plaats van alleen informatie opvragen bij anderen. Ze leren argumenten te verzamelen, de redeneringen van anderen te beoordelen en na te denken over hun eigen gedachten.

Motorisch gezien zet de groeispurt uit de vroege puberteit zich in deze periode nog door en verandert het lichaam van de jongere behoorlijk. Rondom het 15-17^e jaar zijn jongeren uitgegroeid. In deze periode is het een belangrijke doelstelling om de integriteit van het eigen lichaam te erkennen.

De jongeren worden door de groepsleiding gestimuleerd eigen keuzes te maken en daar verantwoordelijkheid voor te nemen. De groepsleiding bespreekt de risico's van bepaald gedrag, stelt hierover heldere regels en biedt alternatieven. Ze worden zoveel mogelijk gestimuleerd te bewegen.

3.2.3. Zelfredzaamheid in verzorging en tijdsbesteding

Het einddoel binnen dit ontwikkelingsgebied is de zelfredzaamheid van de jongeren als ze 18 zijn en de locatie verlaten. Het gaat hierbij om zelfstandigheid met betrekking tot verzorging van zichzelf en hun leefomgeving en zelfstandigheid waar het gaat om zingeving en de invulling van hun tijd.

B.O.-leeftijd

In de B.O.-periode leert het kind dat verzorging een gewoonte is die bij het leven hoort. Het kind leert o.a. om op regelmatige tijden te eten, wat gezonde voeding is en regelmatig naar de tandarts te gaan. De kinderen worden verder geleerd dat kleding moet worden verschoond en aangepast aan het seizoen, ze leren de eigen kamer op te ruimen en de spullen waarmee ze hebben gespeeld weer op te bergen.

Bij tijdsbesteding gaat het om de verdeling van verplichte zaken als huiswerk en niet verplichte zaken als sportieve en creatieve activiteiten. Kinderen worden ondersteund bij het maken van huiswerk. De groepsleiding helpt het kind om een huiswerkmoment in te plannen en besteedt aandacht aan het overhoren en het gemaakte huiswerk.

V.O.-leeftijd

De V.O.-jongere leert dat de verzorging niet alleen een must is die moet worden uitgevoerd, maar leert inzien dat het noodzakelijk is voor een gezonde levensstijl. De verantwoordelijkheid voor keuze van voeding en de verzorging van het lichaam wordt geleidelijk aan de jongeren overgedragen. De jongeren kiezen zelf hun kleding en leren om te gaan met wasmachine, droogtrommel en strijkijzer. Ook wat verzorging van de leefomgeving betreft, wordt zelfstandigheid gestimuleerd. De meeste locaties bieden begeleid kamerwonen aan, waar jongeren vanaf 16 jaar zelfstandig kunnen wonen.

In de V.O.-leeftijd worden de jongeren gemotiveerd en gestimuleerd om steeds meer zelfstandig in het leerproces aan te nemen. De groepsleiding bespreekt het belang van een diploma met ze. Ze krijgen steeds meer ruimte om zelfstandig hun tijd in te delen, al dan niet met huiswerk of andere activiteiten.

In zowel B.O.- als V.O. periode stimuleert de groepsleiding de kinderen om eigen talenten te ontdekken en ontwikkelen. Waar (logistiek) mogelijk worden ze aangemoedigd eigen activiteiten buiten de locatie te ondernemen. Dit proces op weg naar zelfstandigheid ontslaat de opvoeder niet van hulp of controle. De uitdaging voor de groepsleiding blijft, ongeacht leeftijdsfase, hoe het kind of de jongere het beste kan worden gestimuleerd en geholpen. Waar het in eerste instantie met name om het voordoen van concrete taken gaat, wordt steeds meer zelfstandigheid verwacht waar het gaat om verzorging en tijdsbesteding.

4. BETROKKENHEID VAN OUDERS

4.1. Relatie ouders en locatie

4.1.1. Keuze voor een locatie

Als ouders de keuze maken om hun kind in een internaat, leefgroep of gezinshuis te plaatsen, is het belangrijk om vooraf goed te onderzoeken welke locatie het meest overeenstemt met hun eigen waarden, principes en levensvisie. Ze vertrouwen hun dierbaarste bezit voor 5 tot 7 dagen per week toe aan deze locatie. Dit vraagt van de ouders om zich te verdiepen in de verschillende woonvoorzieningen die worden geboden en de verschillen die bestaan tussen de locaties. Eén van de belangrijkste vragen voor ouders is de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de verzorging, opvoeding en begeleiding van de kinderen. Het pedagogisch beleid geeft op deze vraag een deel van het antwoord. Aanvullende informatie krijgen ouders tijdens een kennismakings- en/of intakegesprek. De directie/groepsleiding bespreekt wat de eigenheid en cultuur van de locatie is en wat de manier van werken is. Uitleg over het beleid kan ouders helpen beter te begrijpen waarom de dingen op een bepaalde manier geregeld zijn.

4.1.2. Vertrouwen en respect

Op de locatie is sprake van een aanvullende opvoeding. Voor de invulling hiervan is het belangrijk dat een goede samenwerking tussen ouders en groepsleiding bestaat. De groepsleiding neemt niet de rol van vader of moeder op zich, wel de rol van opvoeder. Vanuit deze verantwoordelijkheid is het de taak van de groepsleiding om ouders zoveel mogelijk te betrekken bij de zorg om het kind en het leven op de locatie. De groepsleiding heeft respect voor de ouders als eindverantwoordelijke en ziet ouders als deskundig waar het om hun kind gaat. Ze informeren ouders over het welzijn van het kind en blijven met de ouders in dialoog. De groepsleiding heeft begrip voor de gevoelens die verbonden zijn met het toevertrouwen van je kind aan iemand anders. Voor ouders betekent het opbouwen van een goede samenwerkingsrelatie dat ze vertrouwen hebben in de capaciteiten van de groepsleiding. Ze hebben respect voor de professionele verantwoordelijkheid van de groepsleiding en zien hen als deskundig waar het gaat om hun pedagogische kennis en het groepsgebeuren binnen de locatie.

4.1.3. Informatie-uitwisseling

Naast vertrouwen en respect is een open en respectvolle communicatie van belang, zowel vanuit de groepsleiding richting ouders als omgekeerd. In een open sfeer kunnen ouders en groepsleiding tot overeenstemming komen met betrekking tot de te volgen opvoedingslijn. Hier worden wensen en verwachtingen van beide partijen gedeeld met elkaar en serieus genomen. In een dergelijke open communicatie ontstaat beter zicht op elkaars verantwoordelijkheden en (on)mogelijkheden.

4.2. Informele vormen van betrokkenheid

4.2.1. Persoonlijke gesprekken

Op verschillende momenten tijdens de internaatsperiode van het kind vinden gesprekken plaats tussen ouders en medewerkers van de locatie. Het eerste gesprek is het intakegesprek waar medewerkers ouders informeren over het reilen en zeilen binnen de locatie, en waar ouders de medewerkers informeren over hun kind en opvoedingsstijl. Gaandeweg de internaatsperiode worden evaluatiegesprekken en reguliere oudergesprekken gevoerd.

4.2.2. Samenzijn

De locaties hebben elk hun eigen vaste momenten waarop ouders en medewerkers elkaar ontmoeten in een gezellige informele sfeer. Tijdens nieuwjaarsrecepties, ouderdagen of bv. kerst wordt ouders en medewerkers de gelegenheid geboden elkaar te ontmoeten.

4.3. Formele vormen van betrokkenheid

4.3.1. De Oudercommissie (OC)

De oudercommissie heeft ten doel de belangen te behartigen van alle ouders waarvan hun kind(eren) op een locatie verblijven. Deze wordt gevormd uit en door ouders en/of voogden van de op de locatie verblijvende kinderen en bestaat uit minimaal vijf en maximaal negen leden. De OC vormt een gesprekspartner voor de directie van de locatie.

4.3.2. De Landelijke Oudercommissie (LOC)

De Landelijke Oudercommissie wordt gevormd uit de plaatselijke oudercommissies die elk uit hun midden twee leden kiezen die hen in de Landelijke Oudercommissie vertegenwoordigen. De LOC heeft tot taak de zaken van gemeenschappelijk belang te behartigen en contacten met het bestuur te onderhouden. Onder zaken van gemeenschappelijk belang worden verstaan, zaken die de belangen van een afzonderlijk internaat overstijgen en zaken die betrekking hebben op de ontwikkeling en evaluatie van het gemeenschappelijk beleid.

4.3.3. De identiteitscommissie

Elke locatie heeft een identiteitscommissie waarin directie, medewerkers en ouders zijn vertegenwoordigd. De commissie heeft tot taak om binnen de algemene identiteit van Meander een eigen -bij de locatie passende- invulling te geven aan de identiteit.

4.3.4. De klachtenregeling en -commissie

De klachtenregeling is bedoeld voor de ouders en de kinderen/jongeren die rechtstreeks te maken hebben met één van de voorzieningen van Meander. Het doel van deze regeling is het beschermen van de belangen van de in de instelling wonende jeugdigen en hun ouders. Om dit doel te realiseren, heeft Meander de procedure vastgelegd voor de behandeling van een klacht en een klachtencommissie ingesteld.

5. BETROKKENHEID VAN DE JONGEREN

5.1. Formeel

5.1.1. Jongerenraad

De jongerenraad is een mogelijk inspraakorgaan voor jongeren. Op enkele locaties is een dergelijke raad aanwezig. In de jongerenraad wordt gesproken over allerlei zaken die voor jongeren van belang zijn. Op andere locaties organiseert de jongerenraad allerlei activiteiten.

Op sommige locaties wordt de jongerenraad ondersteund door een coach. De coach leert ze open te discussiëren met elkaar over verschillende onderwerpen en een advies aan de leiding te formuleren.

5.1.2. Klachtenregeling voor jongeren

De klachtenregeling is bedoeld voor de ouders en de kinderen of de jongeren die rechtstreeks te maken hebben met één van de internaten, de leefgroephuizen en de Begeleidende Kamerbewoning van Meander. Jongeren moeten 14 jaar of ouder zijn om een klacht in te dienen. Als ze jonger zijn, doen ze dit samen met hun ouders.

5.2. Informeel

Informeel vinden op veel momenten tijdens de dag gesprekken met jongeren plaats. Dit kan gaan over allerlei onderwerpen als regels binnen de leefgroep, mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding, bedtijd. Afhankelijk van de leeftijd van de kinderen krijgen ze inspraak in bepaalde zaken.

6. BENODIGDE MIDDELEN

Om de geformuleerde pedagogische doelen te behalen is een aantal instrumenten nodig. Deze instrumenten zijn personeel, de accommodatie en de benodigde financiën. Hieronder wordt kort aangegeven wat de belangrijkste aspecten van elk van deze instrumenten.

6.1. De medewerkers van Meander

Kennis en houding zijn twee belangrijke aspecten waar het gaat om competenties van de groepsleiding. Kennis bestaat uit formele kennis die mensen tijdens hun opleiding opdoen, de vertaling van die formele kennis naar praktijkkennis en tenslotte kennis die specifiek is voor de sector waarin iemand werkt. Bij houding gaat het om gedrag en de manier van doen binnen de werkomgeving.

6.1.1. Kennis

Wat formele kennis betreft beschikt groepsleiding minimaal over een MBO-diploma niveau 4 op sociaalpedagogisch gebied. De vertaalslag van formele kennis naar de praktijk leert iemand door te kijken en te doen. Voor de groepsleiding gaat het om voldoende inzicht in de ontwikkeling van kinderen over verschillende leeftijdsfasen. Men weet hoe de ontwikkeling van een kind normaal gesproken verloopt op de drie genoemde ontwikkelingsgebieden en past het eigen gedrag aan elk niveau aan. Het gaat verder om het inzicht in groepsprocessen; deze kunnen herkennen en waar nodig bijsturen. Meander verwacht dat medewerkers de eigen deskundigheid en vaardigheden optimaal inzetten, onderhouden en blijven ontwikkelen.

Meander vindt het belangrijk dat de groepsleiding als team over voldoende kennis beschikt waar het gaat om gesprekstechnieken om zowel ouders te woord te staan als met collega's te overleggen. Verder wordt gevraagd om activiteiten te bedenken en organiseren, die uitdagend en aangepast zijn aan het ontwikkelingsniveau van de kinderen. Ook wordt kennis gevraagd over de verschillende schoolsoorten en lichamelijke verzorging. Het reilen en zeilen van een internaatshuishouden vraagt specifieke kennis over bv. kunnen plannen, gezonde voeding, technische zaken, financiële zaken en kennis van EHBO en Bedrijfshulpverlening.

Tenslotte is het van belang dat de groepsleiding kennis heeft van de binnenvaart-, kermis- en/of circussector en zich kan inleven in de situatie van ouders (zie hiervoor ook hoofdstuk 4).

6.1.2. Houding

Naast alle kennis waarover het team beschikt, is de professionele houding van de groepsleiding van even groot belang. Die moet vanzelfsprekend interesse, belangstelling en warmte naar de kinderen uitstralen. De groepsleiding voelt zich op professionele wijze betrokken bij het welzijn en de leefwereld van de kinderen. Dit komt tot uitdrukking in een goed inlevingsvermogen, van waaruit het kind beter kan worden begrepen. Dit begrip helpt om in te spelen op de wensen en behoeften van het individuele kind. De

groepsleiding stimuleert het kind een eigen positie in de groep in te nemen en biedt een veilige structuur.

Om de verschillende ontwikkelingsdoelen te halen, stimuleert de groepsleiding de zelfstandigheid van de kinderen. Bijvoorbeeld door ze zelf dingen te laten doen, ze aan te moedigen om zelf problemen op te lossen, ze positief te waarderen, ze serieus te nemen en ze open en respectvol te benaderen. Regels zijn noodzakelijk om de leefgroep te laten functioneren, maar het is belangrijk er ook flexibel mee om te kunnen gaan. Dat vraagt inzicht waar en wanneer kan worden afgeweken van de vaste dagstructuur. De eigenschappen geduld, humor en een positieve instelling zijn eigenlijk vanzelfsprekend voor een goede medewerker. Bij alle aspecten van kennis en houding is de voorbeeldfunctie die de groepsleiding voor de kinderen heeft, het uitgangspunt.

Voor groepsleiding is tenslotte samenwerking een belangrijk aspect in de relatie met collega's en met ouders. Dit vraagt om het vermogen om bij te dragen aan gemeenschappelijke teamdoelstellingen en het vermogen in te spelen en tegemoet te komen aan wensen, vragen en behoeften van ouders.

6.1.3. Professionaliteit

Meander heeft tenslotte een gedragscode, waarin de professionele relatie van de groepsleiding staat beschreven. Verzorging, opvoeding en begeleiding zijn gebaseerd op een vertrouwensrelatie. Deze vertrouwensrelatie dient functioneel te zijn.

De gedragscode heeft als doel elke individuele medewerker, kind/jongere en zijn/haar ouders te beschermen tegen schadelijke gedragsuitingen, alsmede het leveren van een positieve bijdrage aan het voorkomen van dit soort gedrag. Een tweede doel is het bieden van ondersteuning aan de medewerkers bij het bepalen van de grens tussen functioneel en niet-functioneel gedrag. Al het handelen van medewerkers is doelgericht, bewust, systematisch, procesmatig en transparant. Een laatste doel is het verschaffen van richtlijnen en voorschriften voor de handelwijze in situaties waar niet-functioneel gedrag van medewerkers en/of schadelijke gedragsuitingen worden geconstateerd.

6.1.4. Scholing

Op basis van de competenties die Meander van haar medewerkers verwacht en van de ambities van de locatie stelt de directie een scholingsaanbod op. Dit aanbod ondersteunt medewerkers om hun taak zo goed mogelijk te vervullen en de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren.

6.2. De accommodatie

Ten aanzien van de huisvesting zijn er grote verschillen tussen de locaties als het gaat om grootte, woonvorm en aantal kinderen. Wat overeenkomt is de kwalitatieve, veilige, open en stimulerende omgeving en inrichting, de verschillende ruimten om te spelen en het aanbod aan spelmateriaal.

6.2.1. Huiselijkheid

Op elke locatie begint bij de voordeur de huiselijkheid. Voor het creëren van een zo natuurlijk mogelijke leefsituatie, is een huiselijke sfeer een eerste voorwaarde. De ervaring is dat een kind snel went in een huiselijke omgeving. De internaten, woonhuizen en gezinshuizen hebben een eigen voordeur. Elk huis heeft een overzichtelijke woonstructuur,

met een woonkamer, een keuken, badkamers en per huis een aantal slaapkamers. De ruimtes zijn sfeervol ingericht.

Het streven is -afhankelijk van de woonvorm en leeftijd- dat alle kinderen een eigen kamer hebben. Hoe ouder de jongeren des te meer zelfstandigheid ze krijgen, ook in woonvorm. Dat kan in sommige gevallen betekenen een eigen kamer, bij andere woonvormen een eigen voordeur en terras in de vorm van begeleid kamerwonen.

6.2.2. Veiligheid

Kinderen ontwikkelen zich snel, zijn nieuwsgierig en willen de wereld om zich heen ontdekken. Daarbij zien ze geen gevaar. Hoe ouder kinderen worden, hoe beter ze leren wat wel en niet mag en wat wel en niet gevaarlijk is. Omdat het voor de medewerkers onmogelijk is om elke minuut van de dag alle kinderen in de gaten te houden, is een veilige omgeving van groot belang. Een veilige omgeving begint bij een goed onderhouden en overzichtelijk gebouw en inrichting. Regels helpen om de veiligheid zoveel mogelijk te garanderen. In huisregels wordt vastgelegd wat is toegestaan en wat niet. Hierbij bestaat een spanningsveld tussen veiligheid en pedagogische aspecten. Dit spanningsveld mondt uit in een goede mix tussen het bieden van veiligheid en van voldoende uitdaging en leermomenten. Niet alle veiligheidsrisico's kunnen worden afgedekt, wel moeten de risico's (proactief) tot een aanvaardbaar minimum worden gereduceerd en de kans op ernstig letsel voorkomen worden.

Veiligheid met betrekking tot de buitenruimte verdient eveneens aandacht. Of de locatie nu in Nijmegen, Rotterdam, Terneuzen of Lemmer staat, overal spelen kinderen op straat. Met een hek rondom de buitenruimte wordt het risico niet uitgesloten dat mensen ongewild het terrein opkomen of afgaan. De ruimte dient zo overzichtelijk mogelijk te zijn, en ook voor de buitenruimte gelden regels. De regels helpen de kinderen om in een normale omgeving met de nodige risico's op te groeien. Deze regels maken hen bewust van de eventuele risico's, waardoor ze beter leren hiermee om te gaan en ze meer alert zullen reageren indien er echt gevaar dreigt.

7. UITWERKING NAAR HET LOCATIEPLAN

Vanuit het algemeen pedagogisch beleid wordt door de locaties een locatieplan geschreven. Het locatieplan informeert ouders bondig op welke manier de locatie vorm geeft aan het pedagogisch beleid. Het locatieplan beschrijft hoe het dagelijks handelen is georganiseerd en hoe invulling wordt gegeven aan de pedagogische doelstelling. Het locatieplan beschrijft verder met welke gedragsregels, en ethische uitgangspunten wordt gewerkt.

Voor het locatieplan bestaat een format. Op basis van dit format kunnen medewerkers het algemene beleid vertalen naar hun dagelijkse praktijk. Bij het schrijven van het plan worden medewerkers ondersteund door interne opleiders. Afhankelijk van de locatie wordt ofwel één locatieplan geschreven voor alle groepen, ofwel -als de groepen te verschillend zijn- per groep een groepswerkplan.

Het locatieplan wordt na overleg en afstemming met de oudercommissie definitief gemaakt. Vervolgens wordt het ieder jaar geëvalueerd als onderdeel van het Instellingsontwikkelplan (IOP) en waar nodig bijgesteld. Het pedagogisch beleidsplan en het betreffende locatieplan is ter inzage aanwezig voor ouders.

Het locatieplan vormt ook voor medewerkers een waardevolle bron van informatie. Tijdens de kennismaking met Meander helpt het nieuwe medewerkers om helder te krijgen wat de manier van werken is op de betreffende locatie en waarom daarvoor is gekozen. Het biedt medewerkers daarnaast aangrijpingspunten om het eigen functioneren te verbeteren.